

Guia d'aprenentatge

***Taller de cinema per a l'anàlisi de l'acció
professional***

(3 crèdits)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 4t

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Matèria: Educació social en processos d'inclusió social

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Matèria: Treball social en processos d'inclusió social

Professor: Dr. Jesús Vilar Martín

1.- Presentació de l'assignatura

El cinema és un recurs metodològic que pot tenir diversos enfocaments. Fonamentalment, en podem descriure dos: com a llenguatge i tecnologia d'aproximació a la realitat per a la construcció de narracions visuals i com a instrument transversal de formació.

El cinema com a llenguatge i tecnologia d'aproximació a la realitat per a la construcció de narracions visuals.

Aquest enfocament posa l'èmfasi en la utilització del cinema des d'una perspectiva tècnica que permet llegir la realitat i construir narracions. Per una banda, implica l'adquisició de sabers tècnics sobre el propi instrument: com fer un guió, com rodar una escena, com muntar una pel·lícula, quins són les particularitats dels diferents gèneres, etc. Per l'altra, i de manera complementària a l'anterior, acostia al coneixement conscient i vivencial de la realitat viscuda sobre la que es fa la pel·lícula. Aquest procés conscient es plasma en l'elaboració del guió i en la decisió sobre què es vol destacar en el producte final. La combinació d'aquestes dues dimensions dona com a resultat la construcció de narracions visuals en forma d'una història que permet prendre consciència d'una realitat determinada. En la formació de professionals del treball social i de l'educació social, l'objectiu seria capacitar-los per utilitzar aquest llenguatge en el seu treball quotidià.

El cinema com a instrument transversal de formació.

Aquest enfocament posa l'èmfasi en l'ús del cinema com un instrument complementari de la formació que permet identificar de forma concreta i vivencial tot un conjunt d'aspectes sobre l'acció social y educativa que tradicionalment es treballen a les aules des d'una perspectiva més racional i abstracta. No es tracta tant de conèixer els recursos tècnics per fer una pel·lícula ni tampoc d'entrar en la dimensió vivencial que comporta construir un guió, sinó utilitzar el cinema per exemplificar situacions, conceptes, vivències, actituds i elements intangibles que s'han adquirit de forma conceptual però que encara no són prou significatius perquè deixen de banda els seus components emocionals i perquè no estan contextualitzats en realitats concretes.

La proposta d'assignatura que presentem s'emmarca en aquesta segona perspectiva. Entenem el cinema com un complement de les assignatures ja cursades que aporta transversalitat als continguts treballats, que exemplifica situacions i que posa l'estudiant en situació d'imaginar-se en aquell escenari fictici. En concret, permet exemplificar elements conceptuals i procedimentals de la pràctica professional, però especialment fer evidents aspectes simbòlics, ètics i emocionals que sempre estan presents en la pràctica professional, tot i que no sempre siguin del tot evidents o explícits. Aquesta forma d'utilització del cinema ha de permetre analitzar la realitat que es presenta en cada pel·lícula des d'una mirada global i integradora que posi en joc actituds, habilitats, destreses i competències transversals (responsabilitat, compromís, distància, implicació, responsabilitat, rigor,

autoregulació.....),. Per altra banda, és una proposta que vol desvetllar la dimensió emocional que possibilita un major creixement personal.

Des d'aquest punt de vista, les pel·lícules són el pretext, l'eina que vincula l'estudiant de manera conscient amb les competències professionals que està adquirint. És una estratègia de treball que encaixa amb la idea d'ètica com a eix transversal de formació.

La selecció de les pel·lícules seguirà dos eixos complementaris: per una banda, pot incloure l'estudi de situacions concretes pròpies de cadascun dels itineraris d'especialització, amb continuïtat amb els màsters (infància i adolescència, salut i promoció de l'autonomia, vulnerabilitat i inclusió social, diversitat, comunitat, cooperació al desenvolupament), i per l'altra, la identificació d'elements de caràcter transversal a tota la professió (elements ètics, emocionals i competencials).

2.- Competències a desenvolupar

- Capacitat d'anàlisi i d'argumentació crítica sobre les variables i/o condicionants que generen vulnerabilitat en la vida social.
- Identificació d'actituds ètiques personals en la professió que vetllin per l'exercici dels Drets Humans.
- Superació de prejudicis i acceptació de les perspectives i punts de vista diferents al propi.
- Habilitat per identificar i establir relacions entre els continguts i les competències que s'està treballant en cada sessió amb les assignatures en què anteriorment s'han tractat aquests temes.
- Destresa per identificar les relacions entre les perspectives científica, tècnica, ètica i emocional que apareixen de forma integrada en l'exercici de la professió.
- Comprensió dels factors que determinen o possibiliten els processos d'inclusió social.
- Detecció de situacions de risc social, desenvolupament d'accions per fer-ne front i avaluació dels resultats.
- Desenvolupament de l'autonomia de les persones mitjançant la promoció, la participació i la vinculació amb l'entorn.

3.- Continguts

A continuació es fa una presentació dels continguts de treball. Aquesta proposta té com a element de referència la missió i el posicionament professional que es deriva de les respectives professions (educació social i treball social).

Tot i que es presenten com a unitats de treball consecutives, en realitat, a cada sessió es treballaran aspectes de totes elles.

Mòdul 1. L'acompanyament com a eina professional.

- Distància òptima. El límit entre l'espai privat i les obligacions públiques.
- Objectivitat, imparcialitat, equitat.
- Gestió de les emocions.
- Límits de l'acompanyament.
- El respecte a la decisió de l'altre.

Mòdul 2. Anàlisi de les problemàtiques socials transversals des de la perspectiva dels Drets Humans.

- Discriminació (sexual, cultural,...).
- Racisme.
- Pobresa i vulnerabilitat social.
- Igualtat d'oportunitats.
- Violència.

Mòdul 3: Responsabilitat, compromís i treball en equip: criteris per a bones praxis.

- Identificació de conflictes.
- Gestió de conflictes.
- Presa de decisions.
- L'equip de treball.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Serà capaç de discriminar les respostes socioeducatives d'altres tipus de respostes possible (sanitàries, terapèutiques, etc.).

- Mostrarà la capacitat d'analitzar situacions complexes que fonamenten el desenvolupament de les accions socioeducatives.
- Serà capaç d'identificar els factors de vulnerabilitat en col·lectius específics.
- Identificarà prejudicis i estereotips que condicionen les possibilitats d'inclusió de les persones afectades.
- Traslladarà els rols dels personatges analitzats en cada pel·lícula al context social actual.
- Descriurà les competències professionals que li són pròpies en la gestió de les problemàtiques abordades en cada pel·lícula.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

En aquesta assignatura la metodologia és bàsicament participativa.

El professor desenvolupa les següents accions:

- Presentar el tema específic de cada sessió de treball.
- Proposar documents de treball en diversos formats (textos, notícies, reportatges...).
- Guiar l'anàlisi d'aquests materials.
- Orientar l'elaboració de treballs individuals o de grup a classe i en les tutories.

5.2.- Activitats dels estudiants:

Per al bon funcionament de l'assignatura, s'espera una participació activa de l'estudiant que es concreta en les següents accions:

- Analitzar, individualment i en grup les dades exposades pel professor en els diferents documents de treball.
- Participar activament en els debats i diferents espais de treball presencial o virtuals de l'aula en les diferents sessions.
- Llegir la bibliografia obligatòria de manera sistemàtica i aprofundida.
- Complementar el treball presencial amb les lectures que es recomanen i altres accions que el professor vagi proposant al llarg del curs.

Treball a l'aula	25 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	25 hores	1 ECTS
Treball autònom	25 hores	1 ECTS

La dinàmica habitual de treball serà la següent:

La sessió tindrà una durada de quatre hores. A cada sessió es presentarà el tema general de treball a partir del qual es treballaran els continguts de l'assignatura. A continuació, es farà el visionat d'una pel·lícula i la darrera part de la sessió es farà l'anàlisi de la mateixa.

Aquesta anàlisi es farà a partir d'una fitxa d'anàlisi (veure pauta d'activitat d'avaluació continuada) on s'aniran relacionant els temes que apareixen a la pel·lícula amb els continguts previstos en l'assignatura.

Al final de cada sessió, l'estudiant lliurarà la fitxa amb totes les dades que hagi recollit i els diferents punts de vista i arguments que s'hagin anat construint conjuntament. Aquesta fitxa servirà també com a forma de control d'assistència.

Calendari de les sessions.

Les sessions són els dilluns, de les 16 a les 20 h. Els dies de sessió són els següents:

Febrer: 5 i 19; Març: 5 i 19; Abril: 9 i 16; Maig: 7

6.- Sistema d'avaluació

El sistema d'avaluació compta amb tres elements: l'assistència a classe, el nivell de participació a l'aula i la qualitat de les activitats lliurades (tres activitats).

Pel que fa a l'assistència, l'estudiant lliurarà al final de cada sessió una fitxa amb les idees bàsiques treballades a classe. Com a mínim, l'estudiant ha d'assistir a 5 de les 7 sessions.

En relació a la participació, el professor valorarà el nivell de participació, la qualitat de les reflexions i la capacitat de treball cooperatiu amb la resta de persones del grup.

Finalment, l'estudiant ha de lliurar **tres fitxes** d'anàlisi més aprofundides, que podrà triar de les 7 pel·lícules analitzades a classe. El guió de desenvolupament serà el mateix del de la fitxa treballada a classe.

En la pauta d'activitat d'avaluació s'indicaran els elements d'anàlisi que cal contemplar en cada fitxa de treball. No hi ha prova final, però l'assistència serà obligatòria.

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'avaluació consta de 7 activitats, una per a cada sessió de treball.

6.2.- Criteris d'avaluació

Cadascuna de les tres activitats lliurades (les fitxes de tres pel·lícules analitzades en profunditat) té un valor del 25%. El professor posarà la nota del 25% restant tenint en compte la participació a l'aula i la qualitat de les fitxes lliurades a cada sessió.

L'assistència obligatòria és un criteri previ per poder ser avaluat. De les 7 sessions, es pot faltar a un màxim de dues.

Calendari de lliurament.

Com que l'estudiant ha de lliurar tres treballs d'aprofundiment en funció de les seves preferències, el calendari de lliurament està obert al llarg de tot el semestre (es tancarà una setmana després de finalitzar el curs).

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) l'estudiant pot comunicar-se amb el professorat a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: jvilar@peretarres.org

Horari d'atenció: dimecres, de 10 a 11h (cal demanar cita prèvia).

9.- Bibliografia i recursos

Asedes (2007). *Documents professionalitzadors*. Barcelona: Asedes.

Benavent, E. (2008). Càmera... i acció socioeducativa! A *A Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 39, 30-43.

<http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165593>

Bonilla Borrego, J., & Loscertales Abril, F., & Páez Morales, M. (2012). Educación en valores a través del cine (Un Método para estudiantes de Secundaria Obligatoria). *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*, (41), 117-131.

<http://www.redalyc.org/pdf/368/36828247009.pdf>

De la Campa, S. (2015). Narratividad fílmica y comunidades de indagación para la didáctica filosófica en el bachillerato. *Actas del 3er Congreso Latinoamericano de Filosofía de la Educación*. 1-23.

<http://filosofiaeducacion.org/actas/index.php/act/article/view/126/108>

Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa (2008). *Cinema i educació social*, 39

Ferrés, J (2008). Cinema i educació: desconeguts, rivals o aliats? A *Educació Social. Revista d'intervenció socioeducativa*, 39, 13-29.

<http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/165592>

Herrera, E.; (2016). *Cine y educación*. Treball final de grau. Facultad de Educación de Palencia. Universidad de Valladolid.

<http://uvadoc.uva.es/bitstream/10324/19348/1/TFG-L1368.pdf>

Kong Montoya, A. (2016). Ante la brecha digital: El cine comunitario como herramienta de educación. *REencuentro. Análisis de Problemas Universitarios*, (72), 121-133. <http://www.redalyc.org/pdf/340/34051292008.pdf>

Mojica, A.; Castro, I. (2015). *Escuela, camara y accion. O sobre la innovacion en educacion para la enseñanza de la violencia alrededor de la produccion audiovisual*. Proyecto curricular en educacion basica con enfasis en ciencias sociales. Universidad Distrital Francisco José de Caldas (Colombia).

<http://repository.udistrital.edu.co/bitstream/11349/2456/1/CastroRoperolvanDavid2015.pdf.pdf>

García, M. (Coord.) (2010). *Mil mundos dentro del aula. Cine y educación*. Madrid: UNED.

Direcció General d'Afers Religiosos. Cinema espiritual i de les religions. Generalitat de Catalunya. <http://www.cinemaespiritual.cat/>

Guichot-Reina, Virginia (2017). Socialización política, afectividad y ciudadanía: la cultura política democrática en el cine de la transición española. A *Historia y Memoria de la Educación*, 5, 283-322.

<https://idus.us.es/xmlui/bitstream/handle/11441/67281/16704-35733-1-PB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Palacios, A.; Pascual, V.; Moreno, D. (2017). Educación CTSA y cine: propuesta para la formación de profesorado de ciencias. A *EDUSER: revista de educação*, Vol 9 (2), 1-14.

<https://bibliotecadigital.ipb.pt/bitstream/10198/14759/1/Educaci%c3%b3n%20CTSA%20y%20cine.pdf>

Pereira, M. Carmen. Cine y educación social. A *Revista de educación*, N. 338, 205-228. <http://ww2.educarchile.cl/UserFiles/P0001/File/cineduacion--.pdf>

Pulido Polo, M. (2016). El cine en el aula: una herramienta pedagógica eficaz. A *Opción*, 32 (8), 519-538. <http://www.redalyc.org/pdf/310/31048481031.pdf>

Rocha, J-A. (2018). *Cinema, Religions i Cultures: la representació cinematogràfica de les grans tradicions religioses*. Barcelona: Fundació Joan Maragall – Viena Edicions, 2018.

Sevillano García, M., & de la Torre de la Torre, S., & Carreras Nadal, C. (2015). El cine, recurso formativo. 18 años de investigación del grupo GIAD. *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*, (46), 87-101.

<http://www.redalyc.org/pdf/368/36832959002.pdf>

Tello, A.; Baltazar, G.; Nava, S. (2016). Comunicación y salud. El cine-debate como estrategia formativa para prevención de adicciones. A. *Revista Luciérnaga*, 16. 27-37. <http://revistas.elpoli.edu.co/index.php/luc/article/view/964/824>

Sell Trujillo, L., & Martínez-Pecino, R., & Loscertales, F. (2014). El cine como herramienta educativa para abordar la violencia en las aulas. *Pixel-Bit. Revista de Medios y Educación*, (45), 111-124. <http://www.redalyc.org/pdf/368/36831300008.pdf>

Vereau, R. (2014). *El cine social: estrategia de intervención del trabajo social en la formación de actores de desarrollo local. red de microcines la libertad*. Treball final de grau. Universidad Nacional de Trujillo. Facultad de Ciencias Sociales Escuela Académico Profesional de Trabajo Social. Perú.

<http://dspace.unitru.edu.pe/bitstream/handle/UNITRU/4032/VEREAU%20REYES%20REYMI%20KATER%20c3%8dN%28FILEminimizer%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Zaplana Marín, A. (2005). Entre pizarras y pantallas. Profesores en el cine. Badajoz: Departamento de Publicaciones de la Diputación Provincial de Badajoz.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
• C1. Capacitat d'anàlisi i d'argumentació crítica sobre les variables i/o condicionants que generen vulnerabilitat en la vida social. • C2. Identificació d'actituds ètiques personals en la professió que vetllin per l'exercici dels Drets Humans. • C3. Superació de prejudicis i acceptació de les perspectives i punts de vista diferents al propi. • C4. Habilitat per identificar i establir relacions entre els continguts i les competències que s'està treballant en cada sessió amb les assignatures en què anteriorment s'han tractat aquests temes. • C5. Destresa per identificar les relacions entre les perspectives científica, tècnica, ètica i emocional que apareixen de forma integrada en l'exercici de la professió. • C6. Comprensió dels factors que determinen o possibiliten els processos d'inclusió social. • C7. Detecció de situacions de risc social, desenvolupament d'accions per fer-ne front i avaluació dels resultats. • C8. Desenvolupament de l'autonomia de les persones mitjançant la promoció, la participació i la vinculació amb l'entorn.	• Fitxa d'anàlisi de cada pel·lícula.	• R1. Serà capaç de discriminar les respostes socioeducatives d'altres tipus de respostes possible (sanitàries, terapèutiques, etc.). • R2. Mostrarà la capacitat d'analitzar situacions complexes que fonamenten el desenvolupament de les accions socioeducatives. • R3. Serà capaç d'identificar els factors de vulnerabilitat en col·lectius específics. • R4. Identificarà prejudicis i estereotips que condicionen les possibilitats d'inclusió de les persones afectades. • R5. Traslladarà els rols dels personatges analitzats en cada pel·lícula al context social actual. • R6. Descrirà les competències professionals que li són pròpies en la gestió de les problemàtiques abordades en cada pel·lícula.	• Aprofundiment en l'anàlisi de tres pel·lícules.